A banda d'aquestes tendències, el 2004 ha estat un any prolífic en edicions de poesia: una trentena llarga de títols, si comptam, a banda de les ja esmentades, les aportacions d'El Tall, Edicions Can Sifre, Documenta, Lleonard Muntaner, els Quaderns Xibau de l'Institut Menorquí d'Estudis, Editorial Mediterrània d'Eivissa, el Centre Cultural Capaltard i alguna autoedició. També ha estat un any important pel que fa a edicions d'obra completa. Edicions del Salobre, una nova editorial impulsada per Antoni Xumet, Pere Joan Martorell i Jaume Mesquida, ha publicat l'*Obra poètica completa (1953-1993)* de Miquel Àngel Riera en edició crítica de Pere Rosselló. Per bé que part de la poesia de Riera ja havia estat aplegada en *Tots els poemes (1957-1981)*, a Edicions 62, el present volum aporta, a banda de l'aparat crític, novetats com les versions catalanes que Riera va realitzar de poemes de Rafael Alberti (que el 1972 van aparèixer amb el títol de *Poemes de l'e-nyorament*) i la inclusió del llibre castellà *Inventario previo*, escrit als anys cinquanta. Es tracta d'una bona contribució per conèixer la complexa personalitat poètica de Riera, que, contràriament al que s'esdevé amb la seva narrativa, s'emmascara amb la fórmula del realisme humanista i fa molt difícil veure'n el fons. Una altra edició imprescindible és la de la *Poesia completa* de Miquel Costa i Llobera, publicada per El Gall a cura de Gabriel de la S.T. Sampol. Si descomptam la llunyana publicació de les Obres Completes del 1947, fins avui era impossible trobar l'obra de Costa reunida en un sol volum —que aplega, a més, una vintena llarga de textos nous. L'edició de Sampol, acurada i, alhora, manejable, esdevé complementària de l'edició crítica de Costa que dirigeix Joan Mas, que es va publicant en una coedició de Lleonard Muntaner i la Fundació Rotger-Villalonga —el 2004 han aparegut les *Líricas*, a cura de M. del Carme Bosch. Costa planteja el problema de la vigència: com llegir-lo avui, quan l'univers ideològic i moral de la seva obra és ja remot? Ara que ja tenim els poemes a l'abast, és hora d'intentar-ne noves interpretacions.

Margalida Pons

L'any poètic valencià

L'any poètic 2004 ha sigut molt interessant, tant per raons estrictament poètiques com pel fet que cada vegada hi ha una més gran normalitat en l'edició, en el sentit que va sent més habitual que els poetes del País Valencià publiquen a Barcelona i a Mallorca (enguany han sigut, si no m'equivoque, vuit títols, una xifra al meu entendre molt estimable), i alhora autors catalans publiquen a València.

Aquests últims, si no vaig errat, han sigut Ivan Tubau, Patrick Gifreu i Jordi Pàmias. El primer va guanyar el Premi Ausiàs March de Gandia amb *Semen* (Bromera), un llibre amb to desvergonyit, fresc, i formes de lírica popular, dedicat a exaltar el sexe i desmitificar —en opinió de l'autor— un seguit de tòpics polítics, culturals i socials del segle XX. Trobem moments encertats, però per regla general hi ha més bona voluntat que resultats. Molt més gruix presenta *La seda d'un so* (Edicions 3i4) de Patrick Gifreu, Premi Vicent Andrés Estellés, compost per cinquanta poemes en prosa que integren narracions, impressions, descripcions i reflexions sobre una àmplia gamma de temes: escenes rurals, urbanes, estampes situades a Mèxic, Ravello i Rússia, reflexions sobre el pas del temps, l'art i la literatura... Una poesia basada en la contemplació serena de les coses, que pretén gaudir de l'instant, d'allò bàsic i aparentment intranscendent. Ara bé: el llibre amb més repercussió ha sigut *Terra cansada* (Perifèric Edicions) de Jordi Pàmias pel fet d'haver rebut el Premi *Serra d'Or* i el Premi Nacional de la Crítica. De la seua darrera producció, aquesta i *Narcís i l'altre* són amb tota certesa les obres més assaonades i més madures. El llibre és un cant elegíac a la terra, dolguda i estimada pel poeta. La naturalesa esdevé també un paisatge íntim, moral. Els poemes semblen concebuts com a síntesi de tota una vida, i potser per això sura sobre els versos l'emoció de l'adéu com l'aigua del poema «Coral»: «goig compassat: remor / de l'aigua que s'escola. / el temps ens puny, malèvol; / la música ens consola». N'hi ha uns poemes magnífics, com per exemple «Parla el mestre» o «Comiat», que són una mena d'al·legoria de la trajectòria de l'escriptor.

Un llibre llargament esperat ha sigut *Magrana* (Brosquil) de Joan Navarro, que duia molts anys sense publicar. És un conjunt de poemes en prosa, amb l'excepció de dos poemes en vers, tots dos d'un gran nivell. Navarro pertany a aquella estirp de poetes que converteixen la seua escriptura en una interrogació inquisitiva, en una constant exploració de les paradoxes del llenguatge. El seu estil, encara que més seré i sobri, es caracteritza per ser exuberant i evocador, amb una modulació sensual, amb l'objectiu d'aprofundir la dimensió espiritual i imaginativa de l'home. I ho fa combinant referents de cosmogonies primitives amb un llenguatge i una voluntat experimentadora que té com a models, entre altres, Celan i Beuys.

Un to vitalista, i una mica nietzscheà, per dir-ho d'alguna manera, el trobem en *Deshàbitat* (3i4), de l'eivissenc Manel Marí, qui, amb un estil violent i incisiu, desenvolupa una veu

inconformista que rebutja les inèrcies que coarten la nostra vida, que es nega a acceptar el bàlsam de la nostàlgia. Cal acceptar el temps tal com és, sense mistificacions. A la vida concebuda com a derrota, fracàs i des-arrelament, el poeta oposa una acció permanent, fins i tot agressiva. En conjunt, Marí mostra un estil que cal tenir en compte, amb un acurat treball formal i de veus que ressegueix a la seua manera un cert *malditisme*, però amb un to desimbolt i engrescador.

Antoni Albalat continua en *Tractat del caos* (3i4), com en títols anteriors, la combinació d'una poesia discursiva amb una lírica de caràcter experimental i visual. La pluralitat de visions i el caos es plasmen per mitjà de recursos tan variats com ara el cal·ligrama, el poema visual, els grafismes, el poema en prosa, el haikú... La poesia d'Albalat és irònica, juganera, i sovint fonamenta l'enginy verbal en connotacions literàries de tota mena. A més, mira d'integrar tècniques i referències de la realitat més immediata. Això es veu, per exemple, en «Bullirà el xat com la cassola en forn, / mudant color la internet natural», un llarg diàleg a moltes bandes que juga i fa seus molts recursos propis d'aquesta modalitat comunicativa.

En una òrbita estètica diferent trobem *Cor desmoblat* (Denes) de Ramon Ramon. La visió negra de la seua poesia, ara més madura i densa, es tenyeix de noves coloracions, es fa més punyent, de talls eixuts i colpidors.

La de Ramon Ramon és una veu descarnada que repassa les febleses, les misèries i deliris personals sense compassió. Pot expressar ràbia, però no cau en la desesperació, més aviat ens du a la lucidesa, a la consciència dels límits, i per aquesta raó hi apareix, al costat de l'escepticisme, una actitud vitalista que es nega a recrear-se en les lamentacions: «Celebra com un part que avui fas anys / i rentat de la sang que ja no és teua [...] / puja un esglaó cap a la vida i cap a tu i vés-te'n». En el llibre hi ha poemes dedicats a aspectes col·lectius i cívics, però sense caure mai en el pamflet. Ara bé, els més colpidors són els dedicats a la mort del pare, la mort entesa com a pèrdua, com a buit. Versos

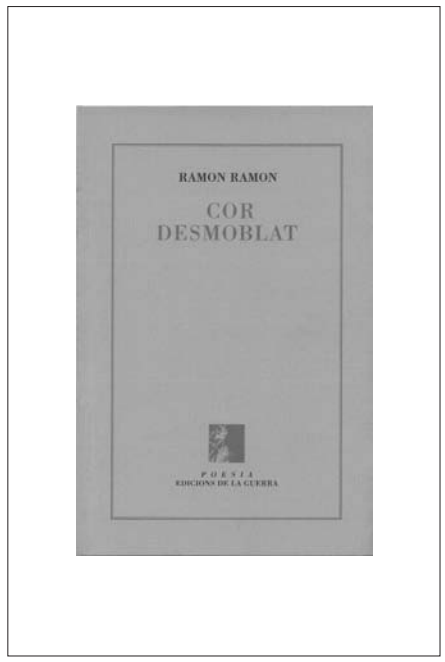

adolorits, que fan estremir i que van de l'exabrupte a la tendresa, de la crispació a la lucidesa.

En un escaló més discret estan situats uns quants llibres que, sense arribar a resultats tan brillants com els de les obres esmentades, contenen aspectes que un lector de poesia ha de tenir presents. Rafa Català i Moros, poeta que per edat hauria de pertànyer a la promoció anterior a la generació dels setanta, fa en *L'amarga puresa del do* (Perifèric Edicions) una poesia d'alé llarg i reflexiva, que parteix del paper salvador i transcendent de la paraula poètica. Canta la bellesa i el goig de

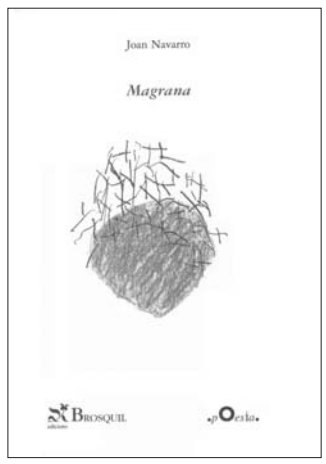

viure, malgrat els desenganys, i dedica homenatges als seus autors més estimats (Jaime Gil de Biedma, Joan Vinyoli, Maria Mercè Marçal). El lingüista Manuel Pérez Saldanya, encara que es prodiga poc, sempre ha sigut un poeta de sensibilitat refinada, com es veu a la *plaquette Teoria dels crepuscles* (Edicions 96). Berna Blanch, en *L'antiga llum* (Tàndem), consolida la seua veu amb una lírica intimista, de versos curts i acurats, a partir d'imatges basades en la natura i el joc de llum i ombra per a parlar de la memòria, el dolor, la mort, l'absència i la consciència d'allò real.

Àngel Montesinos, en *El desig i altres versos* (Brosquil), concep l'activitat creativa com a constant i manifest diàleg amb la tradició clàssica. Parla de l'amor i dels desigs des de dues perspectives diferents. En una ho fa amb sonets, marcats pels efectes musicals i l'habilitat sintàctica, i en l'altra assaja l'exaltació amorosa, la distància i la separació amb més llibertat expressiva i una certa predilecció per la forma popular.

En canvi, Joan Jordà i Sanchis, en *Paisatges d'Hivern* (Brosquil), basteix a partir del poema breu un dietari en què apunta el pas del temps i els efectes que té sobre el paisatge, les persones i l'entorn. Podem afegir-hi el darrer llibre de Rafa Casanova, *Espai fugaç* (Brosquil), centrat en la reflexió de caràcter existencial.

Completa aquest resum de l'any 2004 la reedició de *Surant enmig del naufragi, contemple el voluptuós incendi de totes i cadascuna de les flors del núbil hibiscus* (Bromera), de Lluís Alpera, el seu llibre més emblemàtic, i la personal selecció de la pròpia obra que ha fet Josep Piera en *Cants i encants* per a l'editorial enSiola, de Mallorca, on constatem una vegada més l'alt valor dels seus versos.

Encara que l'edició de poesia del 2004 al País Valencià segurament no ha sigut massa extensa, han aparegut alguns títols de pes. Si un lector vol fer-se una idea més completa de la lírica que s'hi escriu, haurà de tenir en compte autors que han publicat a Catalunya, com ara Anna Montero, Joan-Elies Adell, Josep Lluís Roig, Jordi Botella i Vicent Almela.

Francesc Calafat